

ÉS RODRIGO RATO EL MILLOR CANDIDAT PER DIRIGIR EL FMI?

Iolanda Fresnillo, Observatori del Deute en la Globalització, 30 d'abril de 2004

"AMERICA LATINA nos importa: son 400 millones de consumidores"
Rodrigo Rato (<http://www.liberalismo.org/foros/4/0/11630/>)

No hi va haver sorpreses de darrera hora i Rodrigo Rato va ser escollit el passat 4 de maig Director Gerent del Fons Monetari Internacional (FMI) pels propers cinc anys. En un procés d'elecció marcat per la manca de democràcia i transparència¹, Rato s'ha anat imposant als altres candidats, que han anat apareixent i, successivament, retirant-se de la candidatura a mesura que s'afiançava la de l'ex-ministre d'economia espanyol.

Rodrigo Rato va ser un dels primers noms que va aparèixer a les apostes quan, ara fa dos mesos, Horst Koehler va anunciar que renunciava al càrrec per presentar-se a la presidència d'Alemanya. No ha estat, però, l'únic candidat a aguantar fins al final. El seu únic rival a la recta final, el nord-americà d'origen egipci, Mohamed El-Erian², va ser candidat fins a la darrera votació, però no complia amb un dels requisits (no escrits) per a accedir al lloc de director del FMI: ser Europeu

Res ha transcendit dels motius que han dut als diferents membres del consell executiu del FMI a preferir a Rato sobre El-Erian. La votació va ser secreta i a dues voltes. Al FMI, com al Banc Mundial, les decisions es prenen per "consens", o això afirmen els seus defensors. La veritat és que, com ha succeït en aquest cas, si en una primera votació no s'aconsegueix la unanimitat, tots els directors executius acaben votant en la segona ronda el què en la primera hagi dit la majoria³.

No sabem, doncs, si Rato ha guanyat per mèrits, per pressions polítiques o per l'estúpidesa de mantenir una tradició. I és que existeix, entre les majors potències del món, un pacte pel qual la direcció del FMI és reservada a un Europeu i la presidència del Banc Mundial a un Nord-americà. En els 60 anys d'història d'aquestes dues institucions no s'ha trencat amb aquesta tradició neocolonial. Tampoc en aquesta ocasió.

Un cop feta l'elecció, les felicitacions i lloances han plogut sobre Rato. Molt poques crítiques, per no dir cap, s'han fet públiques als mitjans de comunicació⁴. El poder ha tancat files en el seu recolzament a Rato, no fos cas que els empresaris s'espantessin i

¹ Per a més informació sobre aquest procés, podeu llegir l'article "FMI: una carrera de galgos en una institució neocolonial", publicat al número d'abril del Butlletí NotíciesODG
http://www.observatoriodeuda.org/cast/docs/boletin/b15_fmi_director.pdf

² "El-Erian va ser nomenat el 31 de març pel director Egipci al FMI, Shakour Shaalan, després que els països en desenvolupament més Rússia van expressar les seves objeccions al procés de selecció a un càrrec que ha estat adjudicat a un Europeu des de la creació del FMI al 1945" Reuters, 27/4/04

³ "No hubo un voto unánime. Los 24 miembros del consejo de gobierno, reunidos en Washington, tomaron la decisión en un proceso de dos fases. En una primera tanda, se realizó una votación confidencial, en la que el ex ministro obtuvo "la mayoría", según un comunicado del FMI en el que no se especificaba el número de votos favorables. Después, "los directores procedieron formalmente a elegir a Rato por consenso" (El País, 5/5/04)

⁴ "Rato agradeció el apoyo del actual presidente del Gobierno, José Luis Rodríguez Zapatero, a su sucesor en Economía, Pedro Solbes, y al ex presidente de Gobierno José María Aznar para conseguir el puesto. El coordinador de Izquierda Unida, Gaspar Llamazares, exclamó "¡pobres africanos!" para expresar su temor a que Rato no preste atención a la pobreza (...), Rato recibió por fin ayer una avalancha de felicitaciones y escasas críticas. De Zapatero y Solbes, y de otros ministros, como el de Administraciones Públicas, Jordi Sevilla, le llegaron las enhorabuenas. Zapatero llamó por teléfono a Rato para expresarle el apoyo del Gobierno español a las decisiones que adopte, en especial las relacionadas con Latinoamérica." (El País, 6/5/04)

veïessin perillar les oportunitats que aquest pot oferir des del seu nou càrrec a les transnacionals espanyoles.

Lluny de la complaença que sembla regnar davant d'aquesta elecció, des de l'Observatori del Deute en la Globalització posem en dubte que Rodrigo Rato sigui la persona més idònia per dirigir una institució de la importància del FMI. Per avaluar si això és així, potser val la pena fer un repàs a la seva biografia i les seves gestes, tant en la política com en el món dels negocis.

D'empresari a polític de la mà de Manuel Fraga

Llicenciat en dret per la Universidad Complutense de Madrid i, recentment, doctorat en economia per la Universitat de Berkley (Califòrnia, EUA). Rodrigo Rato procedeix d'una família d'empresaris originària d'Astúries. Abans de dedicar-se de ple a la política, a partir de 1996, va exercir càrrecs de responsabilitat en empreses com Aguas de Fonsanta, Edificaciones Padilla y Construcciones Riesgo, així com a la cadena d'emissores Rato, propietat de la seva família.

Rodrigo Rato s'afilia a *Alianza Popular* de la mà de Don Manuel Fraga al 1979 i, com qui té un bon padrí, només un any després va entrar a l'executiva del partit. L'any 1982 va ser escollit diputat per Cadis amb *Alianza Popular*, i des d'aleshores fins al 1996 va compaginar la seva activitat política⁵ amb la seva activitat empresarial. A partir de 1996, amb la victòria del Partit Popular a les eleccions generals, Rato entra a formar part del primer govern Aznar ... i s'hi està fins a l'espectacular derrota del 14 de març de 2004. Va ser vicepresident segon en les dues legislatures i ministre d'economia i hisenda de 1996 a 2000 i ministre d'economia, sense hisenda, de 2000 fins a 2004.

Des de 1996, amb el seu nomenament com a ministre i vicepresident, es va "retirant" de molts dels seus negocis, es ven accions i desapareix de la majoria de consells d'administració. Tot i això, com veurem més endavant, manté connexions directes i indirectes amb el món dels negocis, protagonitzant alguns casos flagrants de tràfic d'influència.

Al llarg dels 8 anys que ha estat al capdavant del ministeri d'economia ha seguit una política econòmica neoliberal ortodoxa, adreçada a la reducció del dèficit pressupostari (el famós dèficit zero), al control de preus i la liberalització de sectors claus de l'economia, com les telecomunicacions, l'electricitat o els hidrocarburs. L'austeritat en la despesa i el compliment dels criteris de Maastrich, per poder formar part de l'Europa de primera velocitat, han passat sempre per davant de les necessitats en inversió i despesa social del país.

Ha continuat i intensificat la política de privatitzacions iniciada amb el PSOE, rematant la privatització d'empreses com Telefónica, Repsol, Endesa, Argentaria i Aceralia. Aquesta política de privatitzacions ha beneficiat sobretot als cercles empresarials propers al PP, que s'han fet amb les cúpules de les empreses privatitzades. Casos com els de Telefónica i Endesa han estat exemplars en aquest sentit.

I quan no ha estat en el procés de privatització, ha estat en la renovació de les cúpules directives quan les noves multinacionals espanyoles s'han omplert d'amics del PP ... o com diu el Financial Times, Rodrigo Rato's friends ... "El Financial Times los llama Rodrigo Rato's friends (...) los Francisco González (*president BBVA*), los Alfonso Cortina (*president de Repsol*), los Cesar Alierta (*president de Telefónica*) y los demás que están al frente de empresas privatizadas por el Partido Popular" (Tom Burns Maraño, El Mundo/Nueva Economía, 21 març 2004⁶). Altres dos exemples son Rodolfo Martín Villa, ex governador civil franquista de Catalunya, i Manuel Pizarro Moreno⁷, ambdós amics

⁵ Secretari adjunt del partit des de 1983 i portaveu del Grup Popular al Congrés de 1989 a 1996.

⁶ Les cursives entre parèntesis són de l'autora

⁷ "Amigo de Rodrigo Rato y de José María Aznar, el nombre de Manuel Pizarro está presente en los círculos de poder desde que en 1996 ganara el PP las elecciones. De hecho, ha sido destacado miembro de la Fundación

personals de Rato, i successius presidents d'Endesa. Però no només d'amics de Rato i del PP es nodreixen les cúpules de les empreses transnacionals espanyoles, també podem trobar en elles lligams familiars amb el ja director gerent del FMI. Sense anar més lluny el seu concunyat (germà de la dona del seu germà), Luis Alberto Salazar Simpson, és un dels administradors del Banco Santander Central Hispano (BSCH) i president d'Amena.

Més enllà del procés de "colonització" de les cúpules de les empreses privatitzades i altres multinacionals espanyoles per part dels cercles propers al Partit Popular, Rodrigo Rato també ha tingut, segons els seus propis criteris neoliberals, més èxits que fracassos en la seva etapa al capdavant del ministeri d'economia. Rato ha quedat com l'artífex de la recuperació econòmica espanyola després de la crisi econòmica dels anys 90 i l'home que ha fet possible l'inassolible dèficit zero, passant per davant en aquest sentit de països com Alemanya i França. Ara bé, no tot en aquest món s'ha de mesurar en termes neoliberals, i si a l'avaluació de la política de Rodrigo Rato li apliquem per exemple criteris d'equitat i justícia social, l'èxit es torna ràpidament en fracàs.

En definitiva, els èxits de Rato els ha pagat la població espanyola més desfavorida: aquella que ha perdut accés a uns serveis públics deteriorats i en procés de privatització o totalment privatitzats; la que ha vist congelada les seves pensions; la que encara viu una important pèrdua de la capacitat adquisitiva, a mesura que l'increment de preus deixa enrera uns sous que no semblen moure's ni un mil·límetre; la que ha de fer front dia a dia a un treball cada cop més precari; etc.

Finalment, per tenir un dibuix una mica més complert del que han estat els 8 anys de Rato al capdavant de l'economia espanyola, cal tenir en compte també el context econòmic general en el que han transcorregut aquestes dues legislatures. Rodrigo Rato agafa les regnes de l'economia espanyola en una època de clara recuperació, després de diversos anys de recessió i desacceleració generalitzades. Rato ha tingut el vent a favor la major part del temps que ha estat en el govern, i ha tingut la sort (o no) de deixar-lo quan els vents s'han començat a girar. "Después de disfrutar con los éxitos de la recuperación y expansión, Rato ve ahora cómo todo lo que sube, que diría Keynes, termina por bajar. Tanto Rato como Aznar habían creado la idea de que el PP había sido como el rey Midas. Ahora, el Gobierno lleva mal el descenso del ciclo. Las cifras de paro aumentan. Y la inflación, asignatura pendiente de las legislaturas del PP, sigue siendo imbatible." (El País, 5 gener 2003)

L'aigua gens clara a l'imperi familiar de Rato

Els negocis de la família Rato, ja no són el que eren. Des de mitjans dels anys 90 diverses fallides i nombroses pèrdues han estat la tònica en algunes de les empreses vinculades, directa o indirectament a Rodrigo Rato. Tot i això, l'entramat empresarial que s'estén sota l'ombra dels Rato encara queden molt lluny de l'abast del ciutadà mitjà d'aquest país i, cap a l'any 2001, comprenia més de seixanta societats que facturaven al voltant de 36 milions d'euros.

L'any 1990 la família Rato es va vendre a la ONCE la seva cadena d'emissores de ràdio per més de 30,05 milions d'euros (5.000 milions de pessetes). L'any 1998, l'altre joia de la corona, Refrescos y Bebidas de Castilla (Rebecasa), va suspendre pagaments fins a la seva insolvència definitiva, després d'anar perdent els contractes de distribució de marques com San Miguel, Schweppes i Trinaranjus.

El mateix any 1998, quan Rato era ja ministre d'economia i hisenda i vicepresident econòmic del primer govern del PP, aquest intercedia a favor d'Emilio Botín, acusat com a president del Santander Central Hispano per delictes fiscals, evasió de 48 milions d'euros i falsedat continuada en document oficial. Es diu que va ser Rato qui aconsegueix que la investigació sobre Botín no arribi a bon port, a canvi de que Banesto, banc controlat pel Santander, comprés a la família Rato Aguas de Fuensanta, una empresa embotelladora

---

para el Análisis y los Estudios Sociales (FAES), el laboratorio de ideas ligado al Partido Popular" (El Mundo, 17 febrer 2002)

que tenia un deute impagat amb Banesto per valor de 6 milions d'euros (febrer de 1999). Un negoci gens lucratiu per Banesto, ja que l'empresa va tenir al 1999 pèrdues per valor de 46 milions de pessetes⁸. El negoci va acabar d'arrodonir-se quan, a l'abril de 2001, *Aguas de Fuensanta*, ja en mans de Banesto, rep una subvenció de 22 milions de pessetes del ministeri d'economia, no oblidem-ho, dirigit per Rato.

El mateix any 1998, Rodrigo Rato fa ús un cop més de les seves amistats en el lucratiu negoci de la banca, i aconseguix que Ibercaja li atorgui un préstec a *Muinmo* (també del holding d'empreses controlades per la família Rato), per valor de 100 milions de pessetes. En aquell moment el president d'*Ibercaja* no és altre que Manuel Pizarro Moreno, al que l'amistat amb Rato li va servir per col·locar-se com a vice-president d'*Endesa* i que l'ha ajudat a arribar fins al lloc de president, succeint a l'infame Rodolfo Martín Villa. Suposem, però, que en la concessió del préstec a *Muinmo* també va tenir a veure el fet que el conseller d'*Ibercaja Servicios Financieros* és un dels germans Rato. La concessió d'un préstec per part d'un banc a una empresa no és un fet que ens hauria d'estranyar o causar indignació, però en aquest cas resulta que *Muinmo* no era precisament en aquell moment una empresa massa prometedora⁹, ni en aquell moment ni quan a l'any 2000 se li concedeix un préstec de 525 milions de pessetes per part del *HSBC (Hong-Kong Shanghai Bank)*. Perquè es decideix el banc londinenc HSBC a atorgar aquest préstec a una empresa que està lluny de demostrar la seva solvència? Pot haver influït en aquesta decisió el fet de ser el HSBC el banc implicat en el cas Gescartera¹⁰?

Efectivament, el HSBC és el banc encarregat de "treure" els diners de Gescartera per dipositar-los en pardissos fiscals. Rodrigo Rato va ser qui va autoritzar la conversió de Gescartera en Agència de Valors, atenent als requeriments de la Comissió Nacional del Mercat de Valors (CNMV), presidida per Pilar Valiente, qui va ser nomenada per Rato com a Presidenta de la CNMV i va haver de dimitir quan l'escàndol es va fer públic. A més, durant la investigació del cas Gescartera el HSBC va reconèixer en un informe enviat a la jutgessa Teresa Palacios que Rodrigo Rato, a través de *Muinmo*, era un dels seus "clients especials". La implicació de Rodrigo Rato en el cas Gescartera, tot i que clara, no va comportar el seu cessament ni la seva dimissió. Malgrat sortir-ne impune, la seva reputació va quedar marcada per aquest clar cas de corrupció.

És Rodrigo Rato el millor director per el FMI?

Neoliberal a ultrança, defensor de la contenció en la despesa social i els processos de liberalització i privatització accelerats que tant mal estan fent en les poblacions empobrides del Sud, és més que probable que Rato marqui una línia continuïsta amb els programes d'ajustament estructural que des del Fons es vénen imposant en els països empobrits des dels anys 80. Però, a banda de la seva línia econòmica i política, que per a nosaltres ja seria motiu suficient com per no escollir a Rato com a director del FMI, hem de demanar-nos fins a quin punt pot afectar en la seva gestió l'amistat que manté amb

---

⁸ "Fuensanta tenia impagats crèdits concedits per Banesto per valor total de 1.000 milions. El febrer de 1999, aquest banc va quedar-se les participacions de la família Rato, com una forma de condonar el deute. (...) una compra d'accions a aquest preu no s'entén de cap manera si es té en compte que Aguas de Fuensanta té un volum de vendes de 3.500 milions l'any, i que el 1998 va tenir un benefici net de 20 milions. Per altra banda, que Banesto no tenia cap interès en el negoci es dedueix del fet que, des que va entrar a l'embotelladora, no hi ha invertit un duro, i, sense anar més lluny, en l'exercici de 1999, Aguas de Fuensanta va tenir pèrdues per valor de 46 milions. En els *mentideros* de la capital pròxims al poder, fa temps que s'especula que al darrera d'aquest tripijoc hi havia un acord tàcit per igualar i deixar en no res –per part del Govern – el presumpte frau que el Santander va cometre a través de les anomenades "cessions de crèdit", que en aquell moment s'estava instruint a l'Audiència Nacional i que tenia pinta d'acabar en un sonat escàndol financer amb Emilio Botín pel mig. És simptomàtic que, pocs mesos abans, el fiscal en cap de l'Audiència demanés l'arxiu de la causa i, gairebé al mateix moment, l'advocat de l'Estat que representava els interessos d'Hisenda també retirés totes les acusacions. I això que a Hisenda li havien defraudat presumptament, amb les cessions de crèdit, 400.000 milions de pessetes." El Triangle, 1 d'octubre 2001

⁹ *Muinmo* va tenir l'any 1999 pèrdues de 130 milions de pessetes i comptava l'any 2000 amb uns deutes deutes per valor de 545 milions de pessetes (el 73 % a curt termini) i la pràctica impossibilitat de generar ingressos per tornar el préstec al HSBC i els seus interessos en 2 anys.

¹⁰ Per a més informació sobre el Cas Gescartera podeu consultar les pàgines web:

- PP Nunca mas: <http://www.ppnuncamas.org/caso/gescartera.htm>
- El Socialista (PSOE): <http://www.elsocialista.es/esp-gescartera.HTML>
- El Mundo: <http://www.el-mundo.es/especiales/2001/09/economia/gescartera/>

persones com Alfonso Cortina, Manuel Pizarro o d'altres dirigents de grans empreses espanyoles amb grans interessos a Amèrica Llatina. I no només això, sinó que ens hem de demanar també quina visió té Rodrigo Rato de la "missió" de les transnacionals que inverteixen en els països del Sud. No hem d'oblidar, per exemple, que Rato va ser un dels promotors de Martin Villa en la cursa per la presidència d'Endesa, i que aquesta empresa ha comès, sota la presidència de Martin Villa i sense rebre el més mínim retret de l'administració espanyola, un veritable genocidi amb el poble Mapuche-Pehuenche a la regió del Bio Bio (Chile)¹¹, entre d'altres violacions dels drets humans. Un exemple entre la multitud d'exemples de violacions de drets humans de les empreses transnacionals espanyoles, dirigides per amics de Rato, que actuen arreu dels països de la perifèria.

Posarà el senyor Rato el benestar de la població del Sud per sobre dels interessos dels seus *amics* o dels seus propis negocis? Si no ho va fer quan estava en el govern espanyol, perquè hauria de fer-ho ara?

---

¹¹ "El conflicto Biobío se desarrolla porque ENDESA, una empresa española, está quiere construir seis plantas hidroeléctricas a lo largo del río Biobío. Una de esta, la de Ralco, inundaría una region de bosque, lo que traería grandes problemas ambientales, y desplazaría a los indios Mapuches-Pehuenches que viven en la región, en violación a sus derechos." <http://www.derechos.org/nizkor/espana/doc/endesa/>